

Zavod za varstvo pri delu

Buka dizala u stambenim zgradama

Mladen Dominik, Ivan Božič
ZVD, Slovenija

SEELift, Skopje, September 2023

ZVD - Zavod za varstvo pri delu, Ljubljana

BUKA

Zavod za varstvo pri delu

Buka je neželjeni zvuk.

U slučaju pretjeranog izlaganja može uzrokovati

- uznemirenost,
- poremećaje spavanja,
- oštećenje sluha i
- povećati rizik od kardiovaskularnih bolesti kod ljudi.

BUKA DIZALA

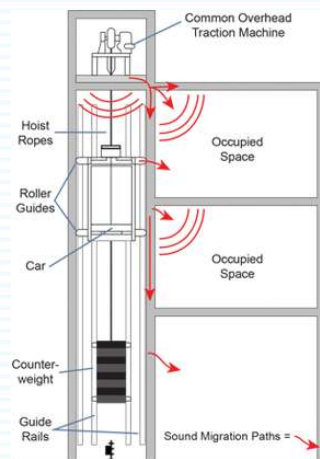
Izvori buke koja potiče iz dizala su različiti.

Najglasniji zvuk obično uzrokuju pogonski motor i papuče vodilica kabine i protuutega.

Za razliku od buke u kabini, buka motora može se lakše obuzdati, posebno kada je motor ugrađen u strojarnici.

Prema proizvođačima, buka u kabini i ispred vrata šahta u većini slučajeva ne bi trebala prelaziti oko 55 dBA.

Podaci često nisu podpuni, jer nije navedeno o kakvom se indikatoru buke radi.

Granične vrijednosti buke

Različite vrste buke mogu se ocijeniti na temelju više mjerenja različitih indikatora buke.

U tome važnu ulogu igraju različite frekvencije zvuka, ukupna razina zvučnog tlaka i promjena tih parametara tijekom vremena.

U slučaju manjeg broja bučnih događaja koji se javljaju nepovezano, najbolji pokazatelj smetnji spavanju ili drugim aktivnostima je procjena maksimalne razine buke (LAFmax).

Područje zaštite od buke u Sloveniji regulirano je u "Pravilnikom o zaštiti od buke u zgradama" i "Tehničkim smjernicama za građenje TSG-1-005:2012".

Kod buke, koja dolazi u stambene prostore, urede i učionice te slične prostore, iz:

- tvornica,
- strojarnica,
- barova i
- sličnih prostora (grijaonice, kotlovnice, klima uređaji, dizala i sl.)

u istoj zgradi koja je konstrukcijski povezana s to, se mjeri i procjenjuje **maksimalne razine buke** - referentna vrijednost je **prosjeak maksimalnih razina(nivoa) buke LAFmax**, koje se mjere u tri do pet točaka u najizloženijim prostorijama.

Granične vrijednosti buke

Vrijeme mjerenja mora biti takvo da budu pokrivene sve karakteristike izvora buke.

Granična vrijednost LAFmax za stanove prema TSG-1-005:2012:

Namembnost prostora	Mejne ravni hru- pa $L_{AF,max}^{1,2}$ dB(A)
Varovani prostori v stanovanjih, prenočitvene enote, bolniške sobe	30

$$L_{AF,max} = 10 \log \left(\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n 10^{0,1 L_{AF,max_i}} \right)$$

BUKA DIZALA

Direktive i standardi za dizala ne propisuju granične vrijednosti buke u kabini i na pristupnim točkama dizala, tako da se uzimaju u obzir opšti zahtjevi za buku, koji važe za strojeve prema Direktivi o strojevima. Tamo su dopuštene vrijednosti relativno visoke pa zato važi pravilo:

„Strojevi moraju biti projektirani i izrađeni na način da se rizik od emisije buke u vazduhu svede na najnižu moguću razinu(nivo), uzimajući u obzir tehnički napredak i dostupnost sredstava za smanjenje buke, posebno na izvoru. „

Isto tako, propisi za dizala ne navode zahtjeve u pogledu razine buke koju dizalo smije prouzročiti u susjednim prostorijama.

Svaka država ima vlastite propise za maksimalnu razinu buke.

Važno je da dobavljač dizala poznaje nacionalne propise o buci na mjestu gdje će se dizalo postaviti.

Propisi o dizalima nadalje propisuju da se kupac i dobavljač dizala (instalater) moraju dogovoriti o uvjetima korištenja dizala (važi i za buku) i poštivati propise koji vrijede za pojedino okruženje.

BUKA DIZALA

Izvori buke koja potiče od dizala su različiti.

Glavni izvori buke kod električnih dizala s pogonskim strojem bez zupčanika (reduktor) mogu biti uglavnom sljedeće elektromehaničke komponente:

- kočnica,
- kontaktori,
- razni ventilatori (ventilacija kabine, hlađenje frekventnog regulatora i pogonskog elektromotora),
- užad pri prelasku užnice (pojasevi bi trebali biti manje bučni),
- papuče vodilica kabine i protuutega pri klizanju po vodilicama (osobito kod loše centriranih vodilica, na lošim spojevima ili u slučaju lošeg podmazivanja i nečistoća).

Prva dva uzroka mogu uzrokovati velike vršne vrijednosti, dok su ostali uglavnom neprekidna buka (kontinuirani šum) tijekom vožnje ili dok komponenta radi.

BUKA DIZALA

Najveći izazov u pogledu zvučne izolacije su dizala bez strojarnice, čiji je pogon direktno montiran na zid ili/i vodilice u glavi šahta.

U svakom slučaju, buka koju prenosi čvrsta materija, putuje po vodilicama i preko spojnica (nosača) se prenosi na stijenu šahta dizala.

To uzrokuje osciliranje stijene šahta, koja djeluje kao membrana i stvara buku koja se zrakom prenosi u susjednu prostoriju.

Općenito, u stambenim zgradama kod električnih užadnih dizala, kod kojih je pogon smješten na gornjem spratu, problematično je, posebno na gornjim spratovima, u prostorijama uz šaht dizala.

Dizala u naselju na Mesarskoj u Ljubljani

4 zgrade, svaka s 4 ulaza (MX) - ukupno 16 dizala - instalacija 2010-2012

Investitor – republički stambeni fond

Vlasnici stana na sudu su izborili, da mora investitor zamijeniti 15 dizala (sva osim na ulazu M32) zbog buke.

Prvi lift je već zamijenjen - na ulazu M38.

Dizala u naselju na Mesarskoj

Ulaz	Proizvođač pogona	Mjesto ugradnje	tip	Snaga (kW)
M38	Schindler	glava šahta	PMB135	7,8
M32	ZIEHL-ABEGG	jama šahta	SM225.40-20	7
M26	Alberto Sassi	glava šahta	G400-L2 VF	Ni podana (maks. tok 32,5 A)
M14	Montanari Giulio & Co	glava šahta	MGX80	13,4 – 7,3
Drugi ulazi (12 komada)	XINDA	glava šahta	WWTY-A-100	7

Tehnički isti tip pogonskog stroja – sinkroni motor s permanentnim magnetima, bez reduktora.

Tipovi pretvarača frekvencije: RST Elektronik GmbH, (osim ulaza 38).

Ulaz M38

Ulaz	Proizvođač pogona	Mjesto ugradnje	tip	Snaga (kW)
M38	Schindler	glava šahta	PMB135	7,8
M32	ZIEHL-ABEGG	jama jaška	SM225.40-20	7
M26	Alberto Sassi	glava jaška	G400-L2 VF	Ni podana (maks. tok 32,5 A)
M14	Montanari Giulio & Co	glava jaška	MGX80	13,4 – 7,3
ostali	XINDA	glava jaška	WWTY-A-100	7

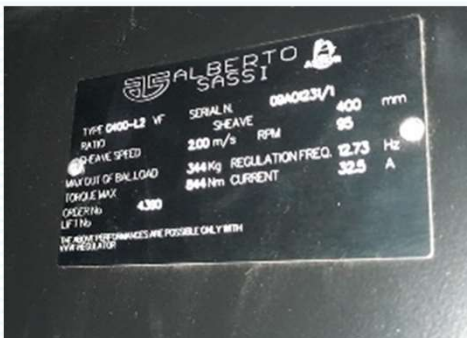
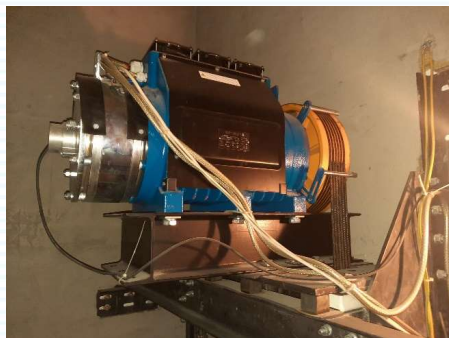
Ulaz M32

Ulaz	Proizvođač pogona	Mjesto ugradnje	tip	Snaga (kW)
M38	Schindler	glava jaška	PMB135	7,8
M32	ZIEHL-ABEGG	jama šahta	SM225.40-20	7
M26	Alberto Sassi	glava jaška	G400-L2 VF	Ni podana (maks. tok 32,5 A)
M14	Montanari Giulio & Co	glava jaška	MGX80	13,4 – 7,3
ostali	XINDA	glava jaška	WWTY-A-100	7

ZVD
Zavod za varstvo pri delu

Ulaz	Proizvođač pogona	Mjesto ugradnje	tip	Snaga (kW)
M38	Schindler	glava jaška	PMB135	7,8
M32	ZIEHL-ABEGG	jama jaška	SM225.40-20	7
M26	Alberto Sassi	glava šahta	G400–L2 VF	Ni podana (maks. tok 32,5 A)
M14	Montanari Giulio & Co	glava jaška	MGX80	13,4 – 7,3
ostali	XINDA	glava jaška	WWTY-A-100	7

ZVD
Zavod za varstvo pri delu

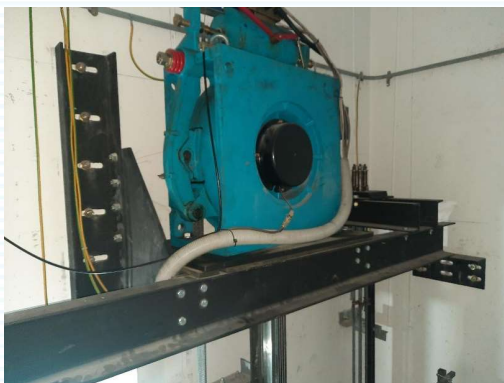
Ulaz	Proizvođač pogona	Mjesto ugradnje	tip	Snaga (kW)
M38	Schindler	glava jaška	PMB135	7,8
M32	ZIEHL-ABEGG	jama jaška	SM225.40-20	7
M26	Alberto Sassi	glava jaška	G400-L2 VF	Ni podana (maks. tok 32,5 A)
M14	Montanari Giulio & Co	glava šahta	MGX80	13,4 – 7,3
ostali	XINDA	glava jaška	WWTY-A-100	7

Drugi ulazi

Ulaz	Proizvođač pogona	Mjesto ugradnje	tip	Snaga (kW)
M38	Schindler	glava jaška	PMB135	7,8
M32	ZIEHL-ABEGG	jama jaška	SM225.40-20	7
M26	Alberto Sassi	glava jaška	G400-L2 VF	Ni podana (maks. tok 32,5 A)
M14	Montanari Giulio & Co	glava jaška	MGX80	13,4 – 7,3
Drugi – 12 ulaza	XINDA	glava šahta	WWTY-A-100	7

Buka dizala na Mesarskoj

Prosjeck maksimalnih razina (nivoa) buke LAFmax

Merilno mesto	vhod M32	vhod M14	vhod M12	vhod M24	vhod M26	vhod M38
prtiličje	26,2	28,2	-	26,5	26,7	27,1
1. nadstropje	26,2	29,2	29,6	28,6	29,3	26,8
2. nadstropje	25,4	-	-	28,9	27,8	26,3
3. nadstropje	26,8	-	33,0	31,1	27,5	27,8
4. nadstropje (1)	25,3	41,4	43,6	33,2	29,3	26,2
4. nadstropje (2)	-	-	-	-	37,4	-
5. nadstropje (3-sobno stanovanje)	-	-	-	37,5	-	-
kabina (voznja dvigala)	54,5	52,9	55,3	55,1	55,4	53,1
na hodniku v 2. nad.	36,7	37,6	35,3	34,6	32,5	37,0
na hodniku v 4. nad.	36,4	43,0	39,2	35,0	35,8	39,9
na stopništu v prtiličju (dvigalo v mirovanju)	30,1	29,7	-	25,8	32,0	40,5
na stopništu v 4. nad. (dvigalo v mirovanju)	28,6	28,7	-	26,3	27,3	38,9

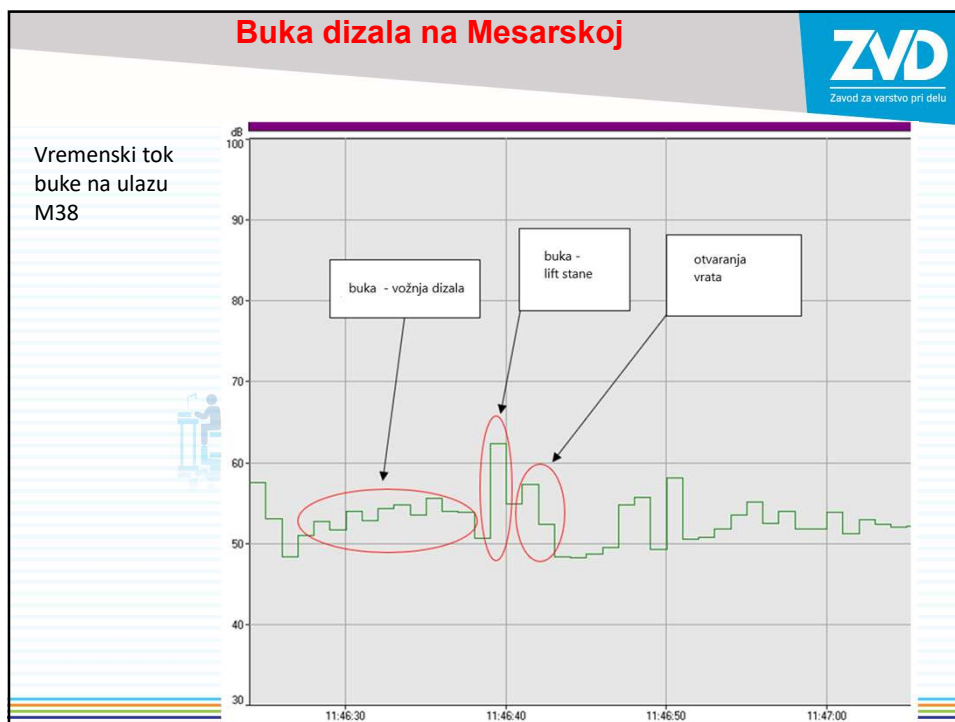
vhod = ulaz

nadstropje = kat

prtiličje = prizemlje

stopnište = stubište

BUKA DIZALA - građevinske mjere

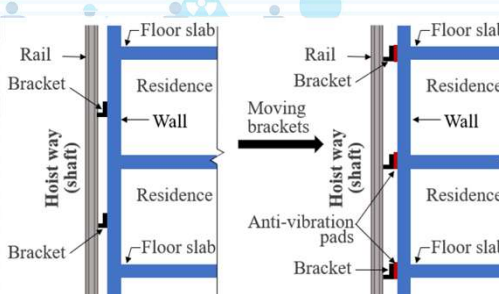

Zavod za varstvo pri delu

Moguće su sljedeće građevinske mjere, koje smanjuju prijenos vibracija, a time i buke kroz zidove šahta na susjedne dijelove objekta:

- pomak (stanovi ne graniče sa zidom šahta),
- dvostruki zidovi šahta,
- odgovarajući slojevi u zidovima koji prigušuju zvuk i vibracije,
- odgovarajuće pričvršćivanje nosivih elemenata, koji uglavnom sprječavaju prijenos vibracija.

Moraju se uzeti u obzir položaji bučnih dijelova dizala, dodirne točke s dijelovima dizala i načini njihovog fiksiranja.

BUKA DIZALA - građevinske mjere

Važno je, da su svi kontakti osnove pogona izvedeni preko odgovarajućih amortizera - ne smije biti kontakta metal na metal.

Na nekoliko lokacija u Sloveniji sve tačke pričvršćivanja vodilica izolirane su na sličan način - vidi sliku. Ovo bi se preporučilo svuda, gdje zidovi šahta imaju lošu izolaciju.

BUKA DIZALA - građevinske mjere

Najbolji rezultati u smanjenju prijenosa vibracija i buke potvrđeni su testovima i mjerenjima u neovisnim laboratorijima za rješenja, koja nudi PohlCon iz Berlina.

Njihovi amortizeri marke JORDAHL JAI smanjuju vibracije nastale radom dizala, što uzrokuje uznemirujuću buku u stambenim prostorima uz šaht dizala na određenim frekvencijama i do 20 dB(A).

Razvili su elemente zvučne izolacije koji se ugrađuju između vodilice dizala i šahta dizala.

To je sendvič konstrukcija koja se sastoji od čelika i ploča od izolacijskog elastomera.

Izolacija dizala JORDAHL® JAI-A1, pričvršćivanje u sidreni kanal JORDAHL® (PohlCon GmbH, 2022)

Postoji i alternativa za montažu vodilica bez kanala za sidrenje. Ovo je rješenje i za postojeća dizala, jer samu konstrukciju dizala nije potrebno prilagođavati zbog ugradnje izolacijskih elemenata između vodilice dizala i stijene šahta.